

I RADNÝ

I

„Samozrejme, že tomu neverím,“ povedal Golan Trevize na širokých schodoch Seldonovej siene a pozrel na mesto zaliate slnkom.

Planéta Terminus mala mierne podnebie a vysoký pomer oceánov k súši. Keď na nej zaviedli systém na ovládanie počasia, bola ešte pohodlnejšia a podľa Treviza aj nudnejšia.

„Ani v najmenšom tomu neverím,“ zdôraznil s úsmevom. Biele rovné zuby mu zvýrazňovali mladícku tvár.

Jeho spoločník, radný Munn Li Compore – napriek nadačným zvyklostiam prijal aj stredné meno – len neisto pokrútil hlavou. „Čomu presne neveríš? Že sme to dokázali? Že sme zachránili mesto?“

„Tomu, pravdaže, verím. Dokázali sme to, nie? A Seldon vravel, že to dokážeme, že konáme správne a sám to vedel už pred päťsto rokmi.“

Compore stlmil hlas takmer do šepotu. „Pozri sa, neprekáža mi, keď mi hovoríš také veci, lebo to pokladám len za prázdne reči. Ak to však budeš vykrikovať na verejnosti, môžu ťa počuť aj ďalší, a ak mám povedať pravdu, nechcel by som stáť pri tebe, keď udrie blesk. Nie som si istý, ako presne trafi.“

Trevizov úsmev to ani v najmenšom neoslabilo. „Vari je zlé povedať, že sme mesto zachránili? A že sme to dokázali bez vojny?“

„Nebolo ju proti komu viesť,“ poznamenal Compor. Vlasy mal žlté ako maslo, oči modré ako nebo a stále odolával nutkaniu zbaviť sa týchto nemoderných odtieňov.

„Nikdy si nepočul o občianskej vojne, Compor?“ opýtal sa ho Trevize. Bol vysoký, mal mierne zvlnené čierne vlasy a zvykol si pri chôdzi zakvačiť prsty pod opasok z jemných vláken.

„Občianskej vojne o polohu hlavného mesta?“

„Tá otázka bola dosť závažná, aby spustila seldonovskú krízu a zničila Hannisovi politickú kariéru. V posledných voľbách nás oboch dostala do rady a ostala visieť...“ pokýval rukou ako jazýčkom na váhach.

Na schodoch spomalil, ignorujúc ostatných členov vlády, médiá aj vymódené známe osobnosti, ktoré sa zhromaždili na Seldonov návrat (aspoň teda na návrat jeho hologramu).

Všetci teraz kráčali dolu schodmi, smiali sa, rozprávali, vychutnávali si veľkoleposť tejto chvíle a fakt, že Seldon schvaľuje ich konanie.

Trevize zastal a nechal davy prúdiť okolo seba. Compor, ktorý šiel dva kroky pred ním, sa tiež zastavil, akoby ich spájalo neviditeľné lano. „Ty nejdeš?“ opýtal sa.

„Nie je sa kam ponáhľať. Zasadanie rady sa nezačne, kým starostka Brannová svojím klasicky mľandravým tempom neprejde situáciu pekne slabiku po slabike. Načo sa ponáhľať? Aby sme si vypočuli ďalší nekonečný prejav? Pozri sa na mesto!“

„Vidím ho. Aj včera som ho videl.“

„Áno, ale videl si ho, keď ho pred päťsto rokmi založili?“

„Štyristodeväťdesiatosem,“ opravil ho Compor automaticky. „O dva roky sa bude sláviť pol tisícročia, a ak sa nič nestane, starostka Brannová bude stále v úrade. Dúfajme, že všetky iné alternatívy sú veľmi nepravdepodobné.“

„Dúfajme,“ zopakoval Trevize sucho. „Ale aké to bolo, keď pred päťsto rokmi založili Nadáciu? Len jediné malé mesto obývané skupinou ľudí, ktorí mali za úlohu zostaviť encyklopédiu, ktorú nikdy nedokončili.“

„Ale isteže dokončili.“

„Myslíš súčasnú Galaktickú encyklopédiu? Tá je celkom iná ako encyklopédia, na ktorej pracovali vtedy. Je v počítači a denne sa reviduje. Videl si niekedy ten ich nedokončený originál?“

„Myslíš v Hardinovom múzeu?“

„V Múzeu Salvora Hardina a počiatkov Nadácie. To je jeho plný názov, keď už tak trváš na presnosti údajov. Bol si sa tam na ňu pozrieť?“

„Nie. Mal by som?“

„Ani nie. Nestojí za to. Ale aj tak, skupina encyklopedistov tu vytvorila jadro mesta – jediné mestečko na svete takmer celkom bez kovov obiehajúcom okolo hviezdy ďaleko na okraji galaxie, mimo všetkého diania. Teraz, o pol tisícročia neskôr, sme niečo ako prímestská planéta. Celý Terminus je ako jeden veľký park a kovov môžeme mať, koľko sa nám zachce. Sme v centre všetkého.“

„Nie celkom,“ namietol Compór. „Stále obiehame slnko ďaleko od zvyšku galaxie. Stále sme len na periférii.“

„Ale kdeže! To hovoríš bez premýšľania. Práve o tom bola táto posledná seldonovská kríza. Sme viac ako len planéta Terminus. Sme Nadácia, ktorá zo svojho miesta na okraji vystiera chápadlá do celej širšej galaxie. Môžeme to robiť, lebo nie sme izolovaní vôbec ničím okrem polohy, a tá sa neráta.“

„Dobre. Beriem.“ Compóra to zjavne nezaujalo, takže len zišiel o ďalší schod. Pomyselné lano sa medzi nimi naplo zase o niečo viac.

Trevize vystrel ruku, akoby ho chcel vytiahnuť naspäť nahor. „Nechápeš, aké je to dôležité, Compdor? Došlo k obrovským zmenám, ale my akoby sme ich vôbec neakceptovali. V hĺbke duše túžime po malej Nadácii, po jedinom drobnom svete, aký sme obývali za starých čias. Za čias železných hrdinov a šľachetných svätcov, ktoré sú navždy preč.“

„Ale no tak!“

„Myslím to vážne. Pozri sa na Seldonovu kryptu. Pri prvých krízach v dobe Salvora Hardina to bola len sieň s malou sálou, v ktorej sa objavoval hologram Hariho Seldona. Teraz je to kolosálne múzeum, no máme v ňom rampu zo silového poľa? Posuvné dráhy? Gravitický výťah? Nie! Máme len tieto schody a chodíme po nich hore-dolu ako kedysi Hardin. V divných a nepredvídateľných časoch ustrašene lipneme na minulosti.“

Vášnivo rozhodil rukami. „Vidíš nejaký stavebný prvok z kovu? Nevidíš. Za čias Salvora Hardina tu ani žiadny byť nemohol, pretože Terminus nemal skoro žiadne vlastné kovy a len minimum tých dovozových. Dokonca sme tu nainštalovali starý plast, čo rokmi zružovel, aby sa návštevníci z iných svetov pri ňom mohli pristaviť a vraviť: ‚Do galaxie! To je ale roztomilý starý plast!‘ Hovorím ti, Compdor, je to jeden veľký klam.“

„Takže tomuto neveríš? Seldonovej krypte?“

„Ani jej obsahu,“ dodal Trevize pošepky. „Neverím, že má význam krčiť sa na okraji galaxie len preto, lebo to robili naši predkovia. Podľa mňa by sme mali byť v centre všetkého.“

„Ale Seldon vraví, že nemá pravdu. Seldonov plán funguje, ako má.“

„Viem, viem. Každé dieťa na Terminuse vyrastá vo viere, že Hari Seldon pripravil zázračný plán, že pred piatimi sto-

ročiami predvídal úplne všetko, že založil Nadáciu tak, aby prechádzala predpovedanými krízami, pri ktorých sa objavuje jeho holografický záznam a hovorí minimum toho, čo potrebujeme vedieť na ceste k ďalšej kríze. Že nás takto povedie tisíc rokov, až kým nevybudujeme druhé, veľkolepejšie Galaktické impérium na troskách starých zničených štruktúr, ktoré sa pred piatimi storočiami už rozpadali a pred dvomi definitívne zanikli.“

„Ale prečo mi to všetko hovoríš, Golan?“

„Lebo sa ti snažím vysvetliť, že je to len klam. Celé je to jeden veľký klam. Na začiatku to možno bolo niečo iné, ale teraz je to len obyčajný podfuk! Nie sme svojimi vlastnými pánmi. Nie sme to my, kto plní Seldonov plán.“

Compor sa naňho skúmavo pozrel. „Také veci som už od teba počul, Golan, ale vždy som si myslel, že sa ma len snažíš vyviešť z miery čoraz väčšími hlúposťami. Lenže teraz mám pocit, akoby si to myslel vážne, do galaxie!“

„Ale isteže to myslím vážne.“

„To predsa nemôžeš. Buď je to nejaký zložitý žartík na môj účet, alebo ti úplne preskočilo.“

„Ani jedno, ani druhé,“ vyhlásil Trevize ticho a zakvačil si palce za opasok, akoby už nepotreboval zdôrazňovať svoju vášeň gestami. „Pravda, kedysi som o tom len špekuloval, lebo som to nemohol podložiť ničím okrem intuície. Táto dnešná fraška mi však odhalila jasnú a tvrdú pravdu a ja ju zase ukážem celej rade.“

Compor sa zhrozil. „Ty si sa fakt zbláznil!“

„Ako myslíš. Poď so mnou a počúvaj.“

Spolu vykročili po schodoch. Boli na nich poslední – všetci ostatní už zišli dolu. Trevize šiel trochu vpredu a Compor si zozadu nečujne mrmlal: „Blázon!“

Starostka Harla Brannová otvorila zasadanie výkonnej rady. Na prítomných sa pozerala bez výraznejšieho záujmu, nik však nepochyboval, že presne vie, kto sa dostavil a kto ešte nie.

Sivé vlasy mala vytvarované do účesu, ktorý nebol výrazne mužský ani ženský. Bol to jednoducho jej štýl a nič viac. Jej strohá tvár sa rozhodne nepreslávila svojou krásou, na druhej strane ju v nej však ani nikto nehľadal.

Bola to najschopnejšia správkyňa na planéte. Nikto ju neobviňoval – ani nemohol – z geniality ľudí ako Salvor Hardin a Hober Mallow, ktorí sa tak výrazne zapísali do dejín prvých dvoch storočí Nadácie, no nik ju nemohol spájať ani s vrtochmi dedičného rodu Indburovcov, ktorí vládli Nadácii tesne pred nástupom Mula.

Jej prejavy nejatrili emócie a nemala ani nadanie na dramatické gestá, dokázala však robiť tiché rozhodnutia a držať sa ich tak dlho, ako to pokladala za nevyhnutné. Nemala žiadnu výraznú charizmu, no mala dar presvedčiť voličov, že tie tiché rozhodnutia naozaj budú správne.

Podľa Seldonovej doktríny sa historickým zmenám takmer nedá vyhnúť (s výnimkou tých nepredvídateľných, na ktoré seldonisti často zabúdajú napriek desivej skúsenosti s Mulom), Nadácia si môže za každých okolností nechať hlavné mesto na Terminuse. Nie je to však nevyhnutné. Päťsto rokov starý Seldonov hologram pri poslednom vystúpení pokojným hlasom oznámil, že zotrvanie na Terminuse je pravdepodobné na 87,2 %.

Ešte aj pre seldonistov to znamenalo, že existuje viac ako dvanásťpercentná šanca, že sa centrum presunie niekam bližšie k stredu Nadačnej federácie aj s neblahými následkami,

ktoré to podľa Seldona prinesie. Nakoniec sa to nestalo najmä zásluhou starostky Brannovej.

Bolo isté, že to nedopustí. Aj napriek výraznej strate popularity trvala na tom, že Terminus je tradičným sídlom Nadácie a má ním aj ostať. Politickí oponenti ju v karikatúrach zobrazovali (vlastne aj celkom výstižne) s predsunutým žulovým kvádom miesto pevnej brady.

No a teraz jej názor podporil aj sám Hari Seldon, takže aspoň načas získala ohromnú politickú výhodu. Podľa niektorých ľudí pred rokom tvrdila, že ak ju Seldon v plánovanom vystúpení podporí, bude to vnímať ako úspešné naplnenie svojho poslania a odíde do dôchodku. Po takomto triumfe jej postačí úloha váženej štátničky bez rizík spojených s ďalšími politickými šarvátkami.

Nik jej to neveril. V politických šarvátkach bola doma tak ako málokto pred ňou a teraz, keď Seldonov hologram prišiel a zase odišiel, už o dôchodku nehovorila ani v náznakoch.

Rozprávala dokonale jasným hlasom bez akýchkoľvek pokusov o potlačenie nadačného prízvuku (v minulosti bola aj veľvyslankyňou na Mandresse, ani tam však neprijala starý imperiálny spôsob reči, ktorý prišiel do módy spolu s kvázi imperiálnymi tendenciami vo vnútorných provinciách).

„Seldonovská kríza sa skončila,“ povedala, „a veľmi rozumná tradícia velí, že sa nemajú konať žiadne represálie voči tým, ktorí stáli na nesprávnej strane sporu. Mnoho pozitívnych ľudí verilo, že majú dobrý dôvod chcieť niečo iné ako Hari Seldon. Nemá význam ponižovať ich natoľko, až im neostane nič iné, len chrániť vlastnú sebaúctu popieraním celého Seldonovho plánu. Druhá veľmi rozumná tradícia velí tým, ktorí prehrali, aby sa s tým zmierili bez zbytočnej trdnomyseľnosti či ďalších rečí. Vec je už navždy rozhodnutá pre obe strany.“

Odmľčala sa, chvíľu prechádzala očami po členoch zhromaždenia, a pokračovala: „Vážení členovia rady, uplynula polovica času – polovica z tisícročia medzi starým a novým Impériom. Nezaobišla sa bez ťažkostí, ale podarilo sa nám prejsť nemalý kus cesty. Už teraz sme takmer galaktickým impériom a neostávajú nám žiadni závažnejší vonkajší nepriatelia.

Bez Seldonovho plánu by medzivládie trvalo tridsaťtisíc rokov. Po tridsiatich miléniách rozpadu by ľuďom možno neostalo dosť síl na vytvorenie nového Impéria. Možno by už navždy žili len v osamotených a zrejme aj umierajúcich svetoch.

Za všetko, čo dnes máme k dispozícii, vďačíme Harimu Seldonovi a musíme sa aj naďalej spoliehať na jeho myseľ spred piatich storočí. Od tejto chvíle už hlavné nebezpečenstvo pochádza len od nás samých, a preto nesmieme dopustiť žiadne oficiálne spochybňovanie Seldonovho plánu. Musíme sa ticho a pevne dohodnúť, že sa už nebudú vznášať žiadne oficiálne pochybnosti, kritiky či odsúdenia plánu. Musíme ho bezvýhradne podporiť. Jeho platnosť sa znova a znova potvrdzuje už po celých päť storočí. Ide v ňom o budúcnosť ľudstva a nesmie sa umelo deformovať. Súhlasíte?“

Odpoveďou jej bolo tlmené mrmlanie. Takmer sa ani ne-namáhala potvrdiť si pohľadom, ako jej návrh prijímajú. Dobre poznala všetkých členov rady a vedela, ako budú reagovať. Takto krátko po jej obrovskom triumfe sa neodvážia nič namietat. Možno niekedy na budúci rok, ale nie teraz. No a problémy budúceho roka bude riešiť, až nastanú.

Vždy s jednou výnimkou...

„Chcete určovať, čo si majú ľudia myslieť, pani starostka?“ opýtal sa Golan Trevize z uličky medzi sedadlami. Hovoril nahlas, akoby chcel kompenzovať mlčanie ostatných. Ani sa neunúval posadiť na svoje miesto, ktoré mal ako nový člen rady vyhradené až celkom vzadu.

Brannová ani nezdvihla zrak. „A aký je váš názor, pán radný Trevize?“

„Podľa mňa vláda nemôže zakázať slobodný prejav. Každý človek – a dvojnásobne členky a členovia rady, ktorých presne na to zvolili občania – musí mať právo diskutovať o politických otázkach dňa a žiadna z nich sa nedá celkom oddeliť od Seldonovho plánu.“

Brannová si prekrížila ruky a zdvihla zrak. Z tváre sa jej nedalo nič vyčítať. „Pán radný Trevize, vstúpili ste do debaty nevhodne a neprímerane. Keďže som sa vás však spýtala na názor, poviem vám, čo si o ňom myslím.“

Čo sa týka Seldonovho plánu, neexistuje žiadne obmedzenie slobody prejavu. Obmedzuje nás v nej len samotný plán. Môže existovať množstvo spôsobov, ako interpretovať udalosti, kým Seldonov hologram vysloví konečné rozhodnutie, jeho verdikt sa už však nemôže v rade ďalej kritizovať. Rovnako nie je prípustné spochybňovať ho už vopred rečami ako: „Keby Hari Seldon povedal to a to, tak by sa mýlil.“

„Ani keby to tak človek úprimne cítil, pani starostka?“

„V tom prípade by mohol takýto názor vyjadriť ako súkromná osoba v súkromnom kontexte.“

„Znamená to teda, že vaše navrhované obmedzenia slobody slova sa majú týkať výlučne a len verejných činiteľov?“

„Presne tak. Nie je to nič nové. Tento princíp už použilo viacero starostov z rôznych politických strán. Súkromný názor nič neznamená, oficiálny však má svoju váhu a môže byť nebezpečný. Nedošli sme tak ďaleko len preto, aby sme zbytočne riskovali.“

„Rád by som podotkol, pani starostka, že tento váš princíp sa aplikoval len veľmi zriedka, príležitostne a vždy len na konkrétne rozhodnutia rady. Nikdy ho nepoužili na niečo také obrovské a nedefinovateľné, ako je Seldonov plán.“

Isaac Asimov
NADÁCIA NA ROZHIRANÍ

Prvé slovenské vydanie
Vydalo vydavateľstvo Lindeni v roku 2022
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava, Slovenská republika.

Číslo publikácie 2 479
Zodpovedný redaktor Erik Fazekaš
Technická redaktorka Jana Urbanová

Z anglického originálu *Isaac Asimov: Foundation's Edge*,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Spectra, New York 1991,
preložil Patrick Frank.

Jazyková redakcia Eva Piarová
Návrh obálky Alain Brion
Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:
www.albatrosmedia.sk
eshop@albatrosmedia.sk
tel.: 02/4445 2046

ALBATROS MEDIA